

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET STOJANOVIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 23160/09)

PRESUDA

*Ova je presuda ispravljena 5. studenog 2013.
u skladu s pravilom 81. Poslovnika Suda.*

STRASBOURG

19. rujna 2013.

*Ova presuda postaje konačna pod okolnostima navedenim u članku 44. stavku 2.
Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Stojanović protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Isabelle Berro-Lefèvre, *predsjednica*,

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyeu,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Ksenija Turković,

Dmitry Dedov, *suci*,

i Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 27. kolovoza 2013.

donosi sljedeću presudu koja je usvojena ovog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 23160/09) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Josip Stojanović (podnositelj zahtjeva) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Konvencija) dana 1. ožujka 2009.

2. Podnositelja zahtjeva zastupala je gđa S. Gašić, odvjetnica iz Zagreba. Hrvatsku Vladu (Vlada) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Podnositelj zahtjeva posebice je tvrdio da su domaći sudovi povrijedili njegovu slobodu izražavanja time što su mu naložili plaćanje naknade štete zbog klevetanja političara.

4. Dana 20. studenog 2010. Vlada je obaviještena o zahtjevu. Također je odlučeno istodobno odlučivati o dopuštenosti i osnovanosti zahtjeva (članak 29. stavak 1.).

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositelj zahtjeva rođen je 1940. i živi u Zagrebu.

6. Dana 4. travnja 1997. u tjedniku *Imperijal* objavljena su dva članka pod naslovom „Iznošenjem [H-ovih] makinacija nisam podvalio HDZ-u” i „Dr. [I.V.] žestoko napao dr. Josipa Stojanovića”. Na naslovnoj je stranici tjednika objavljen naslov: „Razotkrivši [H-ove] makinacije nisam podvalio predsjedniku [T.-u]”.

7. Dana 2. svibnja 1997. u *Imperijalu* je objavljen treći članak pod naslovom „Još jedan [H-ov] angažman”.

8. Prvi je članak sadržavao razgovor s podnositeljem zahtjeva u kojem je on kritizirao politiku svog kolege iz iste vladajuće političke stranke, HDZ-a, g. A.H.-a, koji je u to doba bio ministar zdravstva.

9. Drugi je članak sadržavao prepisku telefonskog razgovora podnositelja zahtjeva i glavnog tajnika njegove stranke, dr. I.V.-a. Autor članka tvrdio je da je krišom čuo razgovor. Prema članku, dr. I.V. nazvao je podnositelja zahtjeva iz sjedišta stranke kako bi proveo stranačku stegu tako što je tražio podnositelja zahtjeva da povuče neke izjave iz prethodnog intervjua za isti časopis, te da se suzdrži od daljnjih javnih kritika A.H.-a. U članku se navodi da je podnositelj zahtjeva, među ostalim, rekao dr. I.V.-u sljedeće:

„... Ponašate se kao komunist: „Tko nije s nama, taj je protiv nas”... Zašto se od javnosti krije da osim ministarske plaće, A. H. prima veliki novac kao član još deset nadzornih odbora? ... Osim toga, dobro se sjećate njegove izjave kada je rekao da, dok je on ministar, Stojanović neće postati profesor...”

10. U trećem se članku tvrdi da je A.H. član izvršnog odbora privatne poliklinike, ujedno i prve zdravstvene ustanove u Hrvatskoj koja je dobila uređaj za MRI. Nadalje se navodi da je Ministarstvo zdravstva odbilo dodijeliti uporabnu dozvolu drugoj sličnoj ustanovi koja bi također dobila isti uređaj te da je A.H. u svojoj ulozi ministra zdravstva time iskoristio svoj politički položaj da bi spriječio konkurenciju.

11. Dana 16. rujna 1997. g, A.H. je podnio Općinskom sudu u Zagrebu građansku tužbu zbog klevete protiv trgovačkog društva koje izdaje časopis *Imperijal* Imperijal Media d.d. (u daljnjem tekstu: trgovačko društvo izdavač) i podnositelja zahtjeva. Tražio je presudu kojim bi mu tuženici bili obvezni solidarno platiti 250.000 hrvatskih kuna (HRK) kao naknadu nematerijalne štete. Tvrdio je da su tuženici naštetili njegovu ugledu govoreći o njegovim postupanjima kao „makinacijama“ te objavljivanjem neistinitih izjava da je on član deset nadzornih odbora i da neće, sve dok je on ministar, dozvoliti podnositelju zahtjeva da postane profesor, te da je iskoristio svoj politički položaj kako bi odbio izdavanje dozvole privatnoj poliklinici radi sprečavanja konkurencije.

12. Na raspravi održanoj 18. prosinca 1998. sud je saslušao podnositelja zahtjeva koji je priznao da je zaprimio telefonski poziv dr. I.V.-a pod okolnostima opisanima u drugom članku, no da mu je suprotno navodima iz članka rekao sljedeće:

„... Plaćam vlastite račune dok mnogi sjede u raznim nadzornim odborima, primaju naknadu za to i imaju druge privilegije.“

Podnositelj zahtjeva tvrdio je da pritom nije spomenuo A.H.-a. Nadalje je izjavio:

„Također sam tom prilikom [podsjetio] dr. I.V.-a ... da mi je A.H. prijetio na okruglom stolu HDZ-a [o zdravstvu dana 9. listopada 1996.] ... da nikada neću postati profesor jer nemam potrebne stručne ili znanstvene kvalifikacije i [jer] nisam stručnjak.“

13. Sud je tijekom postupka također nabavio i pregledao zapisnik rasprave održane 15. listopada 1996. tijekom okruglog stola HDZ-a o zdravstvu. Mjerodavni dio zapisnika glasi kako slijedi:

„A.H.: Što se tiče tvrdnje da moj bivši prijatelj Joža Stojanović nije stručnjak [i] njegove optužbe o izboru [navodno] loše tehnologije. Tu su tehnologiju iz njegova područja stručnosti, radiologije, izabrali članovi Hrvatskog liječničkog zbora, [prvenstveno] njegova stručnog društva za radiologiju, koji su usput rečeno redoviti sveučilišni profesori što ti Joža nikad nećeš postati jer nemaš stručne ni znanstvene kvalifikacije.“

14. Dana 17. travnja 2000. Općinski sud donio je presudu djelomično usvojivši tužiteljjev zahtjev protiv trgovačkog društva izdavača. Prvenstveno je utvrdio da je trgovačko društvo izdavač narušio A.H.-ov ugled objavljivanjem predmetnih triju članaka. Sud je stoga naložio trgovačkom društvu izdavaču da objavi presudu u svom tjedniku *Imperijal*, plati A.H.-u iznos od 70.000 HRK kao naknadu nematerijalne štete, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom koja počinje teći od donošenja presude do isplate, kao i da mu isplati 17.138 HRK na ime troškova. S druge je strane odbio A. H.-ovu tužbu protiv podnositelja zahtjeva jer nije dokazano da je podnositelj zahtjeva autorizirao objavljivanje prvog i drugog članka. Budući da je treći članak napisao novinar *Imperijala*, bilo je nedvojbeno da podnositelj zahtjeva nije mogao biti odgovoran za njegov sadržaj. Mjerodavni dio te presude glasi kako slijedi:

„Tužiteljjev zahtjev osnovan je u dijelu koji se tiče prvo tuženika [trgovačkog društva izdavača] i u potpunosti neosnovan u pogledu drugo tuženika [podnositelja zahtjeva].

Nema sumnje da je [podnositelj zahtjeva] dao intervju V.B.-u, novinaru tjednika *Imperijal*, koji je 4. travnja 1997. objavljen u 6. izdanju tog tjednika pod naslovom: *Razotkrivši [H-ove] makinacije nisam podvalio HDZ-u*. Također je neosporno da je u tom intervjuu [podnositelj zahtjeva] predstavio svoje viđenje situacije u hrvatskom zdravstvu pri čemu je istaknuo da nije riječ o napadu na stranku (HDZ) i da osobno nema ništa protiv svog kolege A.H.-a, no da se ne slažu po pitanju koncepta i strategije za zdravstvo. [Podnositelj zahtjeva] u svom je iskazu naveo da nije autorizirao intervju iako stoji iza svake riječi u njemu te da nije odabrao naslov i ne zna tko je to učinio. Dodao je da riječ „makinacije“ nije namjerno stavljena u naslov intervjua iz zlonamjernosti i da se ne odnosi osobno na tužitelja s obzirom na to da to nije bila svrha intervjua.

U svojoj je tužbi tužitelj tvrdio da uvreda proizlazi iz naslova intervjua, a ne njegova sadržaja.

Prema iskazu autora tog članka V.B.-a slijedi da je osmislio naslov na temelju riječi i tvrdnji koje je [podnositelj zahtjeva] koristio tom prilikom i u njihovim raspravama o situaciji u zdravstvu te da se [podnositelj zahtjeva] nije protivio naslovu kada je o njemu telefonski obaviješten prije objavljivanja intervjua.

Člankom 2. stavkom 8. Zakona o javnom priopćavanju definira se autorizacija kao odobrenje za objavljivanje dano u pisanome obliku ili u usmenome obliku, ako postoji tonski zapis o usmenoj autorizaciji.

U ovom predmetu međutim nije riječ o autoriziranom intervjuu, a pogotovo ne o autorizaciji njegova naslova, jer [podnositelj zahtjeva] tvrdi da nije autorizirao

intervju, a prvi tuženik nije podnio dokaze o suprotnome. Iako novinar V.B. tvrdi da autorizacija postoji, on [sam] nije to rekao sa sigurnošću kada je izjavio [u svom iskazu] da 'intervju je bio odobren koliko se ja sjećam'.

Činjenica ostaje da se riječ „makinacije“ iz naslova povezuje s tužiteljem koja je osobito pogodila tužitelja jer prema njegovu mišljenju ona podrazumijeva da je on loša osoba...

Budući da za većinu ljudi riječ „makinacija“ ima negativni prizvuk jer je povezana sa spletkama, trikovima i lukavosti, razumno je očekivati da je u tom pogledu tužitelj pretrpio duševnu bol zbog povrede njegova ugleda i časti. Stoga je sud utvrdio da je prvi tuženik odgovoran za štete. Također treba napomenuti da se uporaba tako teške riječi, koja se očito koristi isključivo za senzacionalistički učinak i za privlačenje čitatelja te se iz tih razloga nalazi na naslovnoj stranici, ne može opravdati tvrdnjom da je riječ o autorovom vrijednosnom sudu rada i karaktera tužitelja. To je dodatno potkrijepljeno činjenicom da u samom tekstu intervjuja nisu navedeni argumenti za to [viđenje]. Suprotno tome, [podnositelj zahtjeva] tvrdi da osobno nema ništa protiv svog kolege A.H., no da se ne slaže s njim po pitanju koncepta i strategije za zdravlje. U svom je iskazu [podnositelj zahtjeva] također izjavio da taj naslov ne predstavlja svrhu intervjuja.

U pogledu drugog ... članka koji je zapravo tumačenje telefonskog razgovora između dr. I.V.-a i [podnositelja zahtjeva], sud je također utvrdio da sadrži izjave kojima se naštetilo ugledu, časti i dostojanstvu tužitelja. [Razlog tome jest činjenica] da stavljanjem tih riječi u usta [podnositelja zahtjeva] autor implicira da se skrivalo od javnosti da tužitelj uz ministarsku plaću dobiva veliku količinu novaca kao član dodatnih deset nadzornih odbora. Međutim, [podnositelj zahtjeva] u svom iskazu tvrdi da u tom telefonskom razgovoru nikada nije spomenuo tužiteljevo ime kada je govorio o [članstvu] mnogih osoba u nadzornim odborima...

[Podnositelj zahtjeva] također je u svom iskazu rekao da je u telefonskom razgovoru s dr. I.V.-om spomenuo ... da mu je tužitelj rekao na okruglom stolu HDZ-a da nikada neće postati profesor jer nema stručnih ili znanstvenih kvalifikacija. Iako je [podnositelj zahtjeva] mogao protumačiti te tužiteljeve riječi kao prijatnu s obzirom na to da ih je tužitelj izrekao dok je vršio dužnost ministra zdravstva, jasno proizlazi iz zapisnika prve sjednice okruglog stola HDZ-a o zdravstvu od 15. listopada 1996., koji je [podnositelj zahtjeva] priložio spisu, da su te izjave izvučene iz konteksta stranačke rasprave o situaciji u zdravstvu u kojoj je tužitelj izjavio da su tehnologiju u zdravstvu, za koju je [podnositelj zahtjeva] tvrdio da je loša, odabrali članovi Hrvatskog liječničkog zbora koji su također redoviti sveučilišni profesori što tuženik nikad neće biti jer nema [odgovarajuće] stručne i znanstvene kvalifikacije.

Budući da je tužiteljev vrijednosni sud stručnih i znanstvenih kvalifikacija [podnositelja zahtjeva] izrečen na zatvorenoj stranačkoj raspravi i izvučen iz konteksta u predmetnom novinskom članku korištenjem riječi 'dok god sam ja ministar', jasno je da je na taj način tužitelj prikazan kao osoba koja je iskoristila svoj politički položaj kako bi naštetila drugima.

Budući da [podnositelj zahtjeva] nije odabrao naslov predmetnog intervjuja niti je riječ 'makinacije' spomenuta u tekstu, budući da on nije autorizirao taj intervju i posebice ne njegov naslov, budući da ne samo da nije dopustio autoru novinarskog tumačenja telefonskog razgovora između njega i dr. I.V.-a njegovo objavljivanje, već je zapravo zabranio [objavljivanje], i budući da se predmetni telefonski razgovor nije odvio na način na koji je objavljen [prikazan u članku] ... tužiteljev zahtjev protiv [podnositelja zahtjeva] proglašen je neosnovanim jer postupanje [podnositelja zahtjeva] nije dovelo do objavljivanja izjava koje su naštetile časti i dostojanstvu tužitelja.

Štoviše, iz iskaza svih svjedoka koji su prema podnositelju zahtjeva bili prisutni u sobi dok je on razgovarao s dr. I.V.-om, tj. iz iskaza svjedoka I.B.-a, N.L.-a i M.K.-a, koje je sud prihvatio kao točne zbog njihova uvjerljiva prikaza, slijedi da je V.B. sjedio u susjednoj sobi u tom trenutku i da je mogao čuti samo ono što je [podnositelj zahtjeva] govorio s obzirom na to da zvučnik na telefonu nije bio uključen jer telefoni sa zvučnicima ne postoje u bolnici. Uz njihove iskaze da [podnositelj zahtjeva] tom prilikom nije spomenuo tužiteljevo ime, to je potvrdio i dr. I.V. kojeg je sud također saslušao kao svjedoka. Nadalje, [podnositelj zahtjeva] izjavio je u svom iskazu da u *Imperijalu* nije porekao telefonski razgovor nakon njegova objavljivanja, no da je to učinio nekoliko puta na druge načine i u sredstvima javnog priopćavanja. [Posvjedočio je da] je odmah nakon objavljivanja razgovarao s glavnom urednicom *Imperijala*, gđom. I.D., i upozorio je da nije rekao ono što je objavljeno [pod njegovim imenom] na što je ona odgovorila da to nije nešto bitno. Mora se napomenuti da I.D. koja je saslušana pred sudom kao svjedokinja nije porekla mogućnost da je [podnositelj zahtjeva] izrekao primjedbe nakon objavljivanja tog teksta.

Iz navedenih razloga sud nije mogao prihvatiti iskaz svjedoka V.B. koji je tvrdio da je intervju bio autoriziran kao točan jer [bi u tom slučaju] prvi tuženik sigurno priložio dokaze o toj autorizaciji. [Sud] također nije mogao [prihvatiti V.B.-ov iskaz u dijelu u kojem je izjavio] da je krišom čuo cijeli telefonski razgovor jer je bio uključen zvučnik i da mu [podnositelj zahtjeva] nije zabranio objavljivanje tog razgovora. [Razlog tome jest] činjenica da je svjedok I.B. posvjedočio da je nakon razgovora vidio [podnositelja zahtjeva] kako se svađa s V.B.-om i govori mu da ne objavljuje ništa dok ne dobije pismenu autorizaciju, a tu pismenu autorizaciju prvi tuženik nije dostavio tijekom postupka.“

15. Nakon žalbe koju je uložio tužitelj, dana 30. travnja 2002. Županijski sud u Zagrebu potvrdio je prvostupanjsku presudu, ali je smanjio iznos naknade štete i troškova plativih A. H.-u od strane trgovačkog društva izdavača na 50.000 HRK i na trošak u iznosu od 12.241,60 HRK. Međutim, ukinuo je prvostupanjsku presudu u dijelu koji se odnosi na podnositelja zahtjeva, osobito njegove odgovornosti za prvi i drugi članak, i vratio predmet na ponovni postupak. Mjerodavni dio te presude glasi kako slijedi:

„Kao odgovor na tvrdnje o [izostanku] autorizacije koji su predstavljeni u žalbi, [sud primjećuje da] autorizacija podrazumijeva odobrenje za objavljivanje razgovora ili izjave. Stoga je njezina svrha zaštita intervjuirane osobe u pogledu sadržaja njegovih ili njezinih izjava.

Međutim, pitanje autorizacije također se može pojaviti u [kontekstu] građanskog postupka za naknadu štete koji protiv izdavača pokrene treća osoba kojoj je naštetio objavljeni tekst.

Neosporno je da [predmetni] intervju nije autoriziran u značenju članka 2. stavka 8. Zakona o javnom priopćavanju, dok tumačenje telefonskog razgovora ... predstavlja informacije za koje po prirodi nije potrebna autorizacija.

...

... [Prvostupanjski] sud donio je odluku (u onom dijelu u kojem odbacuje tužbu protiv [podnositelja zahtjeva]) na temelju zaključka da [podnositelj zahtjeva] ne samo da nije dopustio objavljivanje već je zabranio novinaru objavljivanje sadržaja njegova telefonskog razgovora s dr. I.V.-om.

Taj zaključak nije jasan. Nije jasan jer je [podnositelj zahtjeva] ... posvjedočio da se telefonski razgovor nije odvio onako kako je objavljen. Također je posvjedočio da je

novinar V.B. mogao čuti samo dio razgovora, točnije samo njegovu stranu. Stoga, ako on [novinar] nije mogao čuti sve i [čak] ako [podnositelj zahtjeva] nije spomenuo činjenice koje se pojavljuju u objavljenom tekstu, [prvostupanjski] sud trebao je obrazložiti zašto je [podnositelj zahtjeva] zabranio novinaru pisanje o tome da se taj telefonski razgovor dogodio.

Ako je istina da nikada nije rekao [ono što je objavljeno] (ili nije rekao sve [to]), trebalo je ispitati zašto to onda nije porekao.

Konačno, postavlja se pitanje zašto je prekinuo pregled pacijenta da bi telefonski razgovarao s dr. I.V.-om u neposrednoj blizini novinara umjesto da je odgodio taj razgovor za kasnije.

Izjave svjedoka koji su navodno bili prisutni tijekom telefonskog razgovora prvostupanjski sud nije ocijenio u skladu s člankom 8. Zakona o parničnom postupku. Umjesto toga, sud je većinski pregledao te izjave i ocijenio ih kao *'točne i uvjerljive'*.

Da ih je ocijenio u skladu sa zakonom, primijetio bi da prema N.L.-ovom iskazu I.B. nije bio prisutan, a da ona [N.L.] nije obraćala pozornost na sadržaj telefonskog razgovora.

Također bi primijetio da je svjedok I.B. posvjedočio da u telefonskom razgovoru nisu spomenuti nadzorni odbori ni A.H. M.H.-ov iskaz bio je istovjetan...

Nasuprot tome, [podnositelj zahtjeva] posvjedočio je da je u telefonskom razgovoru [doista] raspravljao o nadzornim odborima i naknadi koju dobivaju njihovi članovi te da je spomenuo A.H.-a u vezi s *'prijetnjama'* njegovom [profesionalnom] napredovanju.

Tome se treba dodati da je [podnositelj zahtjeva] također posvjedočio da se riječ *'makinacije'* odnosi na način na koji se A.H. privatno odnosio prema njemu.

Prvostupanjski sud propustio je ocijeniti sve navedeno.“

16. Dana 4. srpnja 2002. Trgovački sud u Zagrebu pokrenuo je (skraćeni) stečajni postupak protiv trgovačkog društva izdavača i isti dan zatvorio društvo nakon što je utvrdio da imovina trgovačkog društva nije dovoljna ni za pokrivanje troškova stečajnog postupka. Dana 15. travnja 2003. isti je sud izbrisao to trgovačko društvo iz registra trgovačkih društava.

17. U nastavljenom građanskom postupku zbog klevete na saslušanju održanom 21. svibnja 2003. sud je ponovno saslušao podnositelja zahtjeva koji je po pitanju telefonskog razgovora između njega i dr. I.V.-a posvjedočio da je spomenuo nadzorne odbore tako što je rekao sljedeće:

„... Ne primam plaću od [političke] stranke niti sjedim u otprilike deset nadzornih odbora i dobivam za to naknadu...“

Kada ga je sudac pitao je li tom prilikom spomenuo tužiteljevo ime, podnositelj zahtjeva odgovorio je sljedeće:

„Ne, no kada sam odgovarao na pitanja dr. I.V.-a spomenuo sam ministra zdravstva, a u to je doba tužitelj bio ministar zdravstva.“

Na pitanje je li tom prilikom rekao dr. I.V.-u išta o navodnim prijetnjama ministra zdravstva da nikad neće postati profesor, podnositelj zahtjeva odgovorio je sljedeće:

„Dr. I.V. me pitao zašto mi je tužitelj prijetio na što sam ja odgovorio da bi trebao pročitati zapisnik ... okruglog stola HDZ-a o zdravstvenoj reformi od 15. listopada 1996. Ne sjećam se točno jesam li rekao još nešto kao odgovor na to pitanje.“

18. Dana 21. svibnja 2003. Općinski sud u Zagrebu donio je presudu kojom nalaže podnositelju zahtjeva da plati A.H.-u 30.000 HRK kao naknadu nematerijalne štete zajedno sa zakonskom zateznom kamatom koja počinje teći od donošenja presude do isplate, kao i 23.088 HRK na ime troškova.

19. Sud je utvrdio da riječ „makinacije“ nedvojbeno ima negativan prizvuk i ukazuje na nepošteno ponašanje. Stoga je vjerojatno da je njezino korištenje kako bi se opisale tužiteljeve radnje naštetilo njegovu dostojanstvu, časti i ugledu i nanijelo mu duševnu bol. Budući da je u svome iskazu pred sudom podnositelj zahtjeva izjavio da se slaže s naslovom prvog članka koji sadrži pobijani izraz, nebitno je da li ga je uistinu upotrijebio u svojem intervjuu ili je naslov članka formulirao novinar koji je s njim obavio taj razgovor. Točnije, sud je utvrdio kako slijedi:

„Nema sumnje da je tuženik [podnositelj zahtjeva] dao intervju V.B.-u, novinaru tjednika *Imperijal*, koji je 4. travnja 1997. objavljen u 6. izdanju tog tjednika pod naslovom: '*Razotkrivši [H-ove] makinacije nisam podvalio HDZ-u*'. Također je neosporno da je u tom intervjuu tuženik predstavio svoje viđenje situacije u hrvatskom zdravstvu pri čemu je iskazao neslaganje s tužiteljem, koji je u to doba bio ministar zdravstva, po pitanju koncepta i strategije za zdravstvo. U svojoj je tužbi tužitelj tvrdio da uvreda proizlazi iz naslova intervjuja, a ne njegova sadržaja. Nije jasno tko je osmislio naslov intervjuja, je li tuženik autorizirao taj intervju, uključujući naslov, i je li tuženik u prisustvu novinara V.B.-a obavio telefonski razgovor s dr. I.V.-om čiji je sadržaj objavljen u obliku u kojem ga je protumačio novinar, te je li tuženik dao dopuštenje tom novinaru da objavi [sadržaj] tog telefonskog razgovora, i konačno jesu li tuženikove izjave tijekom tog telefonskog razgovora, ako su [doista] izrečene, istinite u obliku u kojem su objavljene.

Prema iskazu autora tog članka V.B.-a slijedi da je osmislio naslov na temelju riječi i tvrdnji koje je [podnositelj zahtjeva] koristio tom prilikom i u njihovim raspravama o situaciji u zdravstvu te da se [podnositelj zahtjeva] nije protivio naslovu kada je [podnositelja zahtjeva] o njemu telefonski obavijestio prije objavljivanja intervjuja.

Sud je prihvatio taj iskaz kao točan jer je tuženik u svom iskazu izjavio da iako nije autorizirao intervju, stoji iza svake navedene riječi i da ga je spreman potpisati, te da iako nije odabrao naslov intervjuja, prihvatio [ga] ja jer je mislio da riječ 'makinacije' nije stavljena u naslov iz zlonamjernosti te da se ona zapravo odnosi na to kako se tužitelj privatno ponaša prema njemu i da je on shvatio tu riječ u značenju trika, lukavosti, varke i spletke.

Budući da riječ 'makinacije' nedvojbeno ima negativni prizvuk i upućuje na nepošteno ponašanje, potpuno je razumno očekivati da je tužitelj pretrpio duševnu bol uslijed ove povrede njegova dostojanstva, časti i ugleda. Stoga je potrebno utvrditi tuženikovu odgovornost za štete neovisno o tome je li [on] koristio tu tešku riječ u vezi s tužiteljem u intervjuu ili ju je u naslovu intervjuja koristio ... autor. Razlog tome nije samo činjenica da tuženik nije porekao korištenje tog izraza i takav prikaz tužitelja već [i] činjenica da je on tijekom postupka učinio upravo suprotno i izjavio da se slaže s naslovom...“

20. Sud je također utvrdio da su navodi o tome da je tužitelj član deset nadzornih odbora i da je rekao da neće podноситelju zahtjeva dozvoliti da postane profesor dok god je on ministar također naštetili dostojanstvu, časti i ugledu tužitelja. Prva tvrdnja prikazala je tužitelja kao osobu koja živi život u izobilju sa svojim prihodima dok drugi nemaju novaca da si kupe kruh, a zdravstveni je sustav u kritičnom financijskom stanju. Druga je tvrdnja prikazala tužitelja kao osobu koja koristi svoj politički položaj da naštetiti drugima. Sud je nadalje utvrdio da su ovi navodi neistiniti. Prvo, tužitelj nije bio član deset nadzornih odbora, nego jednog upravnog odbora za što nije dobivao naknadu. Drugo, tužitelj nije nikada rekao da podnositelj zahtjeva neće postati profesor dok god je on ministar. Umjesto toga, tužitelj je jednom prigodom rekao da podnositelj zahtjeva neće nikada postati profesor jer ne ispunjava potrebne uvjete. Unatoč tvrdnjama podnositelja zahtjeva da nije nikada autorizirao objavljivanje telefonskog razgovora između njega i dr. I. V.-a, i da drugi članak nije točno odražavao sadržaj tog razgovora, sud je ipak utvrdio da je podnositelj zahtjeva odgovoran za povredu A.H.-ova ugleda. Utvrdio je među ostalim da čak i ako je autor drugog članka sam izmislio sadržaj telefonskog razgovora, to ne bi moglo osloboditi podnositelja zahtjeva od odgovornosti s obzirom na to da se od podnositelja zahtjeva, ako je bio svjestan da članak sadrži neistine, moglo očekivati da porekne objavljene klevetničke izjave kao netočne i zatraži od časopisa da objavi demanti. Točnije, sud je utvrdio kako slijedi:

„U pogledu drugog ... članka koji je zapravo tumačenje telefonskog razgovora između dr. I.V.-a i tuženika, sud je također utvrdio da sadrži izjave kojima se naštetilo ugledu, časti i dostojanstvu tužitelja. [Razlog tome jest činjenica] da stavljanjem tih riječi u usta tuženika autor implicira da se skrivalo od javnosti da tužitelj uz ministarsku plaću dobiva veliku količinu novaca kao član dodatnih deset nadzornih odbora. Međutim, [podnositelj zahtjeva] u svom iskazu tvrdi da u tom telefonskom razgovoru nikada nije spomenuo tužiteljevo ime kada je govorio o članstvu mnogih [osoba] u nadzornim odborima...

Tuženik je također u svom iskazu rekao da je u telefonskom razgovoru s dr. I.V.-om spomenuo ... da mu je tužitelj rekao na okruglom stolu HDZ-a da nikada neće postati profesor jer nema stručnih ili znanstvenih kvalifikacija. Iako je tuženik mogao protumačiti te tužiteljeve riječi kao prijetnju s obzirom na to da ih je tužitelj izrekao dok je vršio dužnost ministra zdravstva, jasno proizlazi iz zapisnika prve sjednice okruglog stola HDZ-a o zdravstvu od 15. listopada 1996., koji je [podnositelj zahtjeva] priložio spisu, da su te izjave izvučene iz konteksta stranačke rasprave o situaciji u zdravstvu u kojoj je tužitelj izjavio da su tehnologiju u zdravstvu, za koju je tuženik tvrdio da je loša, odabrali članovi Hrvatskog liječničkog zbora koji su također redoviti sveučilišni profesori što tuženik nikad neće biti jer nema [odgovarajuće] stručne i znanstvene kvalifikacije.

Budući da je tužiteljev vrijednosni sud stručnih i znanstvenih kvalifikacija tuženika izrečen na zatvorenoj stranačkoj raspravi i izvučen iz konteksta u predmetnom novinskom članku korištenjem riječi 'dok god sam ja ministar', jasno je da je na taj način tužitelj prikazan kao osoba koja je iskoristila svoj politički položaj kako bi naštetila drugima.

Budući da su informacije objavljene u novinarskom tumačenju telefonskog razgovora između dr. I.V.-a i tuženika nedvojbena naštetile dostojanstvu, časti i

ugledu tužitelja, tuženiku je naloženo da plati tužitelju naknadu za njihovo objavljivanje bez obzira na tuženikove tvrdnje da nije dao novinaru V.B.-u dopuštenje da objavi taj razgovor i da se razgovor nije odvio u obliku u kojem je objavljen.

Sud nije uspio utvrditi točan sadržaj tog telefonskog razgovora iz iskaza svjedoka koji su prema tuženiku bili prisutni u prostoriji tijekom njegova telefonskog razgovora s dr. I.V.-om ili iz iskaza samog dr. I.V.-a.

Štoviše, dr. I.V. posvjedočio je da se ne sjeća je li mu tijekom telefonskog razgovora tuženik rekao da je tužitelj član još deset nadzornih odbora i da za to dobiva veliku svotu novaca. Također je mislio da mu tuženik nikada nije rekao ništa o tome da je tužitelj pokušao spriječiti tuženika u stjecanju titule profesora. Također je izjavio da je bio upoznat s novinskim člankom te da ga nije porekao i da sad žali zbog toga. Znao je da je tuženik često iznosio kritike o situaciji u zdravstvu tijekom tužiteljeva mandata kao ministra zdravstva i naglasio je da ih tuženik nije potkrijepio [dobrim] argumentima.

S druge je strane svjedok I.B. posvjedočio da iako nije bio prisutan tijekom telefonskog razgovora, nije čuo niti je mogao čuti što dr. I.V. govori jer nije bio uključen zvučnik. Također nije čuo da se spominje [tužiteljevo ime] ili nadzorni odbori u tom razgovoru. Međutim, svjedokinja N.L., koja je bila prisutna tijekom tog razgovora i koja nije obraćala pozornost na njegov sadržaj, tvrdi da su u prostoriji bili samo ona, tuženik i M.K.

Svjedok M.K. također je porekao bilo kakav spomen tužitelja ili nadzornih odbora u tom telefonskom razgovoru.

Uzimajući u obzir činjenicu da su svi ovi svjedoci tvrdili da zvučnik nije bio uključen baš kao što je tvrdio i tuženik, sud nije prihvatio iskaz svjedoka V.B.-a koji je tvrdio suprotno. Međutim, iskaz tog svjedoka prihvaćen je u dijelu u kojem je on izjavio da mu je tuženik odmah nakon razgovora objasnio o čemu je razgovarao s dr. I.V.-om i da nije tražio tuženika posebnu autorizaciju za objavljivanje tog razgovora s obzirom na to da je bilo logično da je tuženik znao da će razgovor biti objavljen s obzirom na dano objašnjenje, i da se nakon objavljivanja članka tuženik nije naljutio na njega nego je nastavio i dalje surađivati s njim.

Činjenica jest da je sam tuženik priznao u svom iskazu da je obavio telefonski razgovor s dr. I.V.-om iako je znao da se novinar V.B. nalazi u tom trenutku u nasuprotnoj sobi i da je pritom bio svjestan da novinar može čuti razgovor. [Tuženik] je to potvrdio svojom izjavom da je nakon razgovora zabranio novinaru V.B.-u da ga objavi.

S druge strane, tuženik je kategorički tvrdio da zvučnik nije bio uključen tijekom telefonskog razgovora jer takvih telefona nema u njihovoj ustanovi. Stoga je novinar V.B. mogao čuti samo dio razgovora, tj. samo ono što je [tuženik] govorio, ne i ono što je dr. I.V. govorio, što je u suprotnosti s novinskim člankom u kojem je objavljen cijeli telefonski razgovor, tj. navodi i riječi dr. I.V.-a. To znači da je tuženik naknadno prenio ono što se izreklo u razgovoru novinaru V.B.-u tako da bi on to mogao objaviti. No, čak i ako je novinar V.B. sam izmislio cijeli telefonski razgovor, to ne bi moglo osloboditi tuženika od odgovornosti s obzirom na to da se od tuženika moglo očekivati poricanje tih tvrdnji, osobito jer je u svom iskazu sam izjavio da je riječ o '*sumnjivu članku*'. Međutim, on to nije učinio s obzirom na to da do objavljivanja tog poricanja nije došlo niti je tuženik imao nikakvu pismenu evidenciju o razgovoru s glavnom urednicom *Imperijala* [u kojoj se navodi] da članak nije točan. Glavna urednica *Imperijala* I.D. na saslušanju je posvjedočila da se ne sjeća razgovora s tuženikom nakon objavljivanja teksta iako priznaje da je telefonski razgovarala s njim nekoliko puta i stoga ne može poreći mogućnost da je tuženik izrekao primjedbe nakon objavljivanja teksta.“

21. Pri utvrđivanju iznosa nematerijalne štete sud je vodio računa da je prodano 2.638 primjeraka izdanja *Imperijala* u kojemu su bili objavljeni pobijani članci. Točnije, u pogledu dodjele naknade štete sud je utvrdio kako slijedi:

„Prema iskazu tužitelja koji je sud prihvatio kao ... vrlo uvjerljiv slijedi da je objavljivanje tih izjava vrlo negativno utjecalo na njega s obzirom na javnu dužnost koju je izvršavao u to vrijeme i skromna financijska sredstva koja je njegovo ministarstvo imalo na raspolaganju zbog kojih je njegov projekt mogao preživjeti samo uz strogu financijsku disciplinu. Posljedica objavljivanja tog članka bio je gubitak povjerenja ljudi na području zdravstva koji su radili za male plaće. To se odrazilo u bolnici u kojoj je radio kao liječnik jer su pacijenti zbog gubitka povjerenja počeli mijenjati liječnika dok su ga studenti kojima je predavao na Medicinskom fakultetu provocirali sljedećim: '*Čitate li Imperijal? I onda nas vi učite etici!*' Sve je to također negativno utjecalo na njegovu obitelji jer su im neki prijatelji počeli okretati leđa te su im upućivani neugodni anonimni telefonski pozivi. Tužitelj je izjavio da nije potražio liječničku pomoć za tegobe od kojih je patio jer si je kao liječnik sam propisivao lijekove s obzirom na to da se osjećao vrlo loše u to vrijeme i nije mogao spavati.

Budući da tužitelj nije zatražio liječničku pomoć za tegobe od kojih je patio i stoga nema odgovarajuću medicinsku dokumentaciju, sud nije smatrao potrebnim zatražiti mišljenje zdravstvenog stručnjaka u pogledu trajanja i težine tih tegoba s obzirom na to da je, uzimajući u obzir sadržaj članka i javnu dužnost koju je izvršavao tužitelj u to doba, potpuno razumljivo da je on patio od teških mentalnih tegoba.

S obzirom na to da je tuženik takvim postupanjem ozbiljno narušio dostojanstvo, čast i ugled tužitelja te mu uzrokovao tegobe, bilo je potrebno sukladno članku 200. Zakona o obveznim odnosima [iz 1978.] dodijeliti tužitelju naknadu štete u iznosu od 30.000 [hrvatskih] kuna i pritom uzeti u obzir činjenicu da su te izjave objavljene u tjedniku *Imperijal* te .. da je prodano 2.638 primjeraka tog izdanja *Imperijala*.“

22. Odlukom od 12. srpnja 2005. Općinski sud u Zagrebu ispravio je svoju odluku od 21. svibnja 2003. (vidjeti prethodni stavak 18.) kako bi naložio podnositelju zahtjeva, ali i trgovačkom društvu izdavaču, zajedničku solidarnu isplatu tužitelju u iznosu od 30.000 HRK kao naknadu nematerijalne štete zajedno sa zakonskom zateznom kamatom koja počinje teći od donošenja presude do isplate, kao i 23.088 HRK na ime troškova.

23. Dana 8. studenog 2005. Općinski sud u Zagrebu odbio je žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio prvostupanjsku presudu od 21. svibnja 2003. kako je ispravljena odlukom od 12. srpnja 2005. Mjerodavni dio te presude glasi kako slijedi:

„Tvrđnje predstavljene u žalbi nisu osnovane jer je prvostupanjski sud u potpunosti i ispravno utvrdio činjenice predmeta te je također ispravno primijenio materijalno pravo.

Stoga je prvostupanjski sud ispravno ocijenio izvedene dokaze ... i utvrdio da je tuženik izrekao niz uvreda protiv tužitelja (sve su objavljene u tisku) kojima je naštetio časti, ugledu i dostojanstvu tužitelja uslijed čega je tužitelj patio od teških mentalnih tegoba... Prvostupanjski sud utvrdio je to na temelju iskaza svjedoka V.B., ali i iskaza samog tuženika koji je izjavio da iako nije autorizirao intervju objavljen u novinama *Imperijal* pod naslovom '*Razotkrivši [H-ove] makinacije nisam podvalio HDZ-u*', stoji iza svake riječi objavljene u članku ...

Nakon što je utvrdio da je tuženik izrekao uvrede protiv tuženika kojima je naštetio [njegovoj] časti, ugledu i dostojanstvu, prvostupanjski sud ispravno je dodijelio tužitelju naknadu za pretrpljene mentalne tegobe u iznosu od 30.000 HRK u skladu s kriterijima utvrđenima člankom 200. Zakona o obveznim odnosima.

Štoviše, u ovom je predmetu prvostupanjski sud prilikom ocjene opravdanosti dodjele naknade i njezine visine imao na umu [sve] okolnosti predmeta, tj. iznošenje uvreda protiv tužitelja koji je u to doba bio ministar zdravstva, odnosno poznata osoba u hrvatskoj javnosti, ... osoba visokog integriteta u profesionalnom životu, osoba koja je istaknuta u svojoj struci i društvenom angažmanu. Iznesene uvrede stoga su osobito povrijedile čast i ugled tužitelja kao takve osobe što je uzrokovalo teške mentalne tegobe od kojih je patio.

Visina naknade stoga je bila ... sukladna težini pretrpljenih mentalnih tegoba koje su proizašle iz povrede njegove časti i ugleda.“

24. Dana 13. veljače 2006. podnositelj zahtjeva platio je A.H.-u 74.622,33 HRK, dakle dug po presudi.

25. Podnositelj zahtjeva tada je podnio ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske protiv drugostupanjske presude navodeći među ostalim da mu je povrijeđeno njegovo ustavno pravo na slobodu izražavanja.

26. Dana 24. lipnja 2008. godine Ustavni sud odbio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva i svoju presudu dostavio njegovom punomoćniku dana 3. rujna 2008. godine Mjerodavni dio te odluke glasi kako slijedi:

„Podnositelj prigovara zbog navodne povrede članaka ... i 38. Ustava ...

[Redovni] sudovi nedvojbeno su utvrdili da je objavljivanje predmetnih članaka naštetilo časti i ugledu tužitelja što je uzrokovalo njegove mentalne tegobe. Stoga u provedenom građanskom postupku u skladu s odgovarajućim zakonskim odredbama nisu povrijeđena podnositeljeva [ustavna] jamstva utvrđena [člancima na koje se poziva].“

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

A. Ustav

27. Mjerodavna odredba Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 56/1990, 135/1997, 8/1998 (pročišćeni tekst), 113/2000, 124/2000 (pročišćeni tekst), 28/2001 and 41/2001 (pročišćeni tekst), 55/2001 (ispravak)) navodi kako slijedi:

Članak 16.

* (1) Slobode i prava mogu se ograničiti samo zakonom da bi se zaštitila sloboda i prava drugih ljudi te pravni poredak, javni moral i zdravlje.

(2) Svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju.

...

Članak 38.

*(1) Jamči se sloboda mišljenja i izražavanja misli.

(2) Sloboda izražavanja misli obuhvaća osobito slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja, slobodu govora i javnog nastupa i slobodno osnivanje svih ustanova javnog priopćavanja.

(3) Zabranjuje se cenzura. Novinari imaju pravo na slobodu izvještavanja i pristupa informaciji.

(4) Jamči se pravo na ispravak svakomu komu je javnom viješću povrijeđeno Ustavom i zakonom utvrđeno pravo.

B. Zakon o obveznim odnosima iz 1978.*Mjerodavne odredbe*

28. Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije br. 29/1978, 39/1985 i 57/1989, i Narodne novine Republike Hrvatske br. 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 7/96, 91/96, 112/99 i 88/01 – u daljnjem tekstu: „Zakon o obveznim odnosima iz 1978.”), koji je bio na snazi bio od 1. listopada 1978. do 31. prosinca 2005., bio je zakon kojim se reguliraju ugovori i odštete. Prema tom zakonu sudovi su bili nadležni, među ostalim, za dodjelu naknade nematerijalne štete koja nastaje povredom nečijeg ugleda i časti. Mjerodavne odredbe Zakona o obveznim odnosima glase kako slijedi:

Osnove odgovornosti**Članak 154.**

„Tko drugome uzrokuje štetu dužan je naknaditi je ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivnje.“

Šteta**Članak 155.**

„Šteta je umanjenje nečije imovine (obična šteta) i sprečavanje njezina povećanja (izmakla korist), a i nanošenje drugom fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta).“

...

V. NAKADA NEMATERIJALNE ŠTETE**Objavljivanje presude ili ispravka****Članak 199.**

„U slučaju povrede prava ličnosti sud može narediti, na trošak štetnika, objavljivanje presude odnosno ispravka, ili narediti da štetnik povuče izjavu kojom je povreda učinjena, ili što drugo čime se može ostvariti svrha koja se postiže naknadom.“

Novčana naknada

Članak 200.

„Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog smanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda i časti; slobode ili prava ličnosti, smrti bliske osobe te za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja a osobito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete, a i kad nje nema.

Pri odlučivanju o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete te o visini njezine naknade sud će voditi računa o .... cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njezinom prirodom i društvenom svrhom.“

...

ODGOVORNOST VIŠE OSOBA ZA ISTU ŠTETU

Solidarna odgovornost

Članak 206. stavak 1. i 4.

„(1) Za štetu koju je više osoba uzrokovalo zajedno svi sudionici odgovaraju solidarno.

(4) Kad je nedvojbeno da je štetu uzrokovala neka od dviju ili više određenih, osoba koje su na neki način međusobno povezane, a ne može se utvrditi koja je od njih štetu uzrokovala, te osobe odgovaraju solidarno.“

Regres isplatioca

Članak 208.

(1) Solidarni dužnik koji isplati više nego što iznosi njegov udio u šteti može tražiti od svakog od ostalih dužnika [proporcionalno njihovu udjelu] da mu naknadi ono što je platio za njega.

(2) Koliko iznosi udio svakoga pojedinog dužnika sud određuje s obzirom na težinu [stupanj] njegove krivnje i težinu posljedica koje su proistekle iz njegova djelovanja.

(3) Ako se udjeli dužnika ne mogu utvrditi, na svakog pada jednak dio, osim ako pravičnost zahtijeva da se u konkretnom slučaju drugačije odluči.“

C. Zakon o javnom priopćavanju

29. Mjerodavni dio Zakona o javnom priopćavanju (Narodne novine, br. 83/1996, 143/1998 (ispravak), 96/2001 (izmjene) i 69/2003 (pročišćeni tekst)), koji je bio na snazi u predmetno vrijeme, navodi:

Određenje pojmova

Članak 2. stavak 7. i 8.

„(7) Intervju je razgovor i izjava u pisanome ili usmenome obliku, namijenjen objavljivanju u javnome glasilu.

(8) Autorizacija je odobrenje za objavljivanje dano u pisanome obliku ili u usmenome obliku, ako postoji tonski zapis o usmenoj autorizaciji.“

...

Glavni urednik

Članak 14. stavak 2. i 3.

„(2) Glavni urednik [informativnog medija] odgovoran je, u skladu sa zakonom, za sve objavljene informacije.

(3) Odgovornost glavnoga urednika iz stavka 2. ovoga članka odnosi se i na uredničku obradu objavljene informacije (izbor naslova, podnaslova, teksta ispod fotografije i slično).“

...

Odgovornost za štetu

Članak 22.

„(1) Nakladnik koji informacijom objavljenom u javnome glasilu prouzroči drugome štetu dužan ju je naknaditi.

(4) Nematerijalna šteta naknađuje se ispravljanjem netočne informacije, objavljivanjem ispravka informacije i ispricom te isplatom pravične novčane naknade za pretrpljene bolove i strah, ako jakost i trajanje bolova i straha to opravdavaju, sukladno općim propisima obveznoga prava.

(5) Nematerijalnu štetu dužan je naknaditi nakladnik koji informacijom o osobnom ili obiteljskom životu, ili nekom drugom informacijom objavljenom u javnome glasilu povrijedi privatnost, dostojanstvo, ugled, čast ili koje drugo Ustavom ili zakonom zaštićeno pravo osobe.

Oslobođenje nakladnika od odgovornosti za naknadu štete

Članak 23. stavak 1.

(1) Nakladnik se oslobađa odgovornosti za naknadu štete:

1. ...
2. ako je informacija kojom je šteta učinjena autorizirani intervju,
3. ako se informacija kojom je šteta učinjena temelji na:
  - istinitim činjenicama, ili
  - činjenicama za koje je autor imao osnovani razlog povjerovati da su istinite i poduzeo je sve potrebite mjere za provjeru njihove istinitosti a postojalo je opravdano zanimanje javnosti za objavu te informacije i ako je postupano u dobroj vjeri,
4. ...
5. ako je informacija kojom je šteta učinjena fotografija oštećenika snimljena na javnome mjestu ili fotografija oštećenika snimljena uz njegovo znanje i pristanak radi objavljivanja, a oštećenik nije zabranio objavljivanje, odnosno ograničio pravo autora fotografije na iskorištavanje djela,

6. ako se sporne informacije odnose na vrijednosne sudove autora čije je objavljivanje bilo u javnom interesu i ako su te informacije dane u dobroj vjeri.“

Objavljivanje ispravka

Članak 31. stavak 1. i 2.

„(1) Novine i druga povremena izdanja te radijske i televizijske postaje dužne su objaviti ispravak objavljene informacije.

(2) Pravo na objavljivanje ispravka informacije ima fizička ili pravna osoba čije je dostojanstvo, ugled i čast, neko drugo pravo ili interes povrijeđeno netočnom ili nepotpunom informacijom, a ako su ta prava ili interesi povrijeđeni uvredljivom informacijom fizička ili pravna osoba ima pravo odgovora na objavljenu uvredljivu informaciju.“

D. Kodeks časti hrvatskih novinara

30. Mjerodavni dio Kodeksa časti hrvatskih novinara od 27. veljače 1993., koji je bio primjenjiv u predmetno vrijeme, glasi kako slijedi:

„Novinar je obvezan iznositi točnu, potpunu i provjerenu informaciju. On navodi osobe ili ustanove od kojih je dobio podatak, informaciju ili izjavu. Ima pravo i ne otkriti izvor informacije, ali za objavljeni podatak snosi moralnu, materijalnu [gradansku] i krivičnu odgovornost.“

E. Zakon o parničnom postupku

31. Mjerodavna odredba Zakona o parničnom postupku (Narodne novine Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, br. 4/1977, 36/1977 (ispravak), 36/1980, 69/1982, 58/1984, 74/1987, 57/1989, 20/1990, 27/1990 i 35/1991 i Narodne novine Republike Hrvatske, br. 53/91, 91/1992, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 123/08, 57/11 i 148/11), glasi kako slijedi:

Članak 221.a

„Ako sud na temelju izvedenih dokaza (članak 8.) ne može sa sigurnošću utvrditi neku činjenicu, o postojanju činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja.“

...

5.a Ponavljanje postupka u povodu konačne presude Europskog suda za ljudska prava u Strasbourg o povredi temeljnog ljudskog prava ili slobode

Članak 428.a

„(1) Kad Europski sud za ljudska prava utvrdi povredu kojeg ljudskog prava ili temeljne slobode zajamčene Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i dodatnih Protokola uz tu Konvenciju koje je Republika Hrvatska ratificirala, stranka može, u roku od trideset dana od konačnosti presude Europskog suda za

ljudska prava, podnijeti zahtjev sudu u Republici Hrvatskoj koji je sudio u prvom stupnju u postupku u kojemu je donesena odluka kojom je povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda, za izmjenu odluke kojom je to pravo ili temeljna sloboda povrijeđeno.

(2) Postupak iz stavka 1. ovoga članka provodi se uz odgovarajuću primjenu odredaba o ponavljanju postupka.

(3) U ponovljenom postupku sudovi su dužni poštivati pravna stajališta izražena u konačnoj presudi Europskog suda za ljudska prava kojom je utvrđena povreda temeljnog ljudskog prava ili slobode.“

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 10. KONVENCIJE

32. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je prvostupanjskom presudom od 21. svibnja 2003. (kako je ispravljena odlukom od 12. srpnja 2005.) i drugostupanjskom presudom od 8. studenog 2005. povrijeđena njegova sloboda misli i sloboda izražavanja. Štoviše, prigovorio je da mu se naložilo plaćanje naknade štete zbog narušavanja A.H.-ova ugleda iako nikada nije upotrijebio riječ „makinacije“ da bi opisao A.H.-ovo postupanje, nije autorizirao objavljivanje sadržaja telefonskog razgovora između njega i dr. I.V.-a unatoč tome što drugi članak nije ispravno odražavao sadržaj tog razgovora. Pozvao se na članke 9. i 10. Konvencije.

33. Vlada je osporila tu tvrdnju.

34. Sud ponavlja da je on gospodar pravne karakterizacije činjenica predmeta te da nije vezan karakterizacijom koju su dali podnositelj zahtjeva ili Vlada. Prigovor je karakteriziran činjenicama navedenim u njemu, a ne samo pravnim osnovama ili tvrdnjama na koje se poziva (vidjeti primjerice *Şerife Yiğit protiv Turske* [VV], br. 3976/05, stavak 52, 2, studenog 2010.; *Scoppola protiv Italije (br. 2)* [VV], br. 10249/03, stavak 54, 17. rujna 2009.; i *Guerra i ostali protiv Italije*, 19. veljače 1998., stavak 44, *Izvješća o presudama i odlukama 1998.-I*).

35. Mišljenje Suda jest da je u ovom predmetu riječ o pravu na priopćavanje informacija i ideja, to jest, na izražavanje mišljenja u sredstvima javnoga priopćavanja, koje je zaštićeno člankom 10. Konvencije, a ne prava na slobodu mišljenja zaštićenog člankom 9. (vidjeti *mutatis mutandis Balenović protiv Hrvatske* (odluka), br. 28369/07, 30. rujna 2010.). Stoga je ovaj prigovor potrebno ispitati isključivo na temelju članka 10. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnost radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

A. Dopuštenost

36. Vlada je osporila dopuštenost ovog prigovora na dvije osnove. Tvrdila je da se ne može primijeniti članak 10. i da podnositelj zahtjeva u svakom slučaju nije iscrpio domaća pravna sredstva.

1. Primjena članka 10. Konvencije

(a) Tvrdnje strana

37. Vlada primjećuje da je podnositelj zahtjeva pred domaćim sudovima, uključujući Ustavni sud, tvrdio da on nije autor izjava za koje mu se naložilo plaćanje naknade štete i da ih je izmislio novinar koji ga je intervjuirao. Oni su stoga zaključili da je tvrdnjama da pobijane izjave nisu njegove podnositelj zahtjeva priznao da zapravo nije priopćio ideje ili informacije u smislu članka 10. Konvencije. Drugim riječima, podnositelj zahtjeva u ovom predmetu nije mogao uživati zaštitu iz tog članka jer nije iskoristio svoje pravo na slobodu izražavanja. Da Sud smatra suprotno i utvrdi povredu članka 10. Konvencije, to bi dovelo do apsurdne situacije jer bi utvrdio povredu prava podnositelja zahtjeva za koje je podnositelj zahtjeva tvrdio da nije iskoristio.

38. Podnositelj zahtjeva odgovorio je da je iskoristio svoju slobodu izražavanja kada je dao intervju novinaru iz *Imperijala* u kojem je kritizirao politiku ministra zdravstva. Iako u presudama domaćih sudova njemu nije naloženo plaćanje naknade štete zbog onog što je rekao u intervjuu već zbog naslova i zbog njegovih navodnih riječi iz telefonskog razgovora s I.V.-om, neizravno je ograničeno ostvarivanje njegove slobode izražavanja s obzirom na to da je kažnjen zbog nečega što nije rekao (u tom intervjuu).

(b) Ocjena Suda

39. Sud ponavlja da opseg odgovornosti za klevetu ne smije prelaziti riječi pojedine osobe i da taj pojedinac ne može snositi odgovornost za izjave ili navode koje su iskazali drugi, bilo da je riječ o uredniku ili novinarima (vidjeti *Reznik protiv Rusije*, br. 4977/05, stavak 45., 4. travnja 2013.). Stoga u situaciji poput one iz ovog predmeta u kojoj podnositelj zahtjeva zapravo tvrdi (vidjeti prethodni stavak 38.) da su domaći sudovi neizravno ograničili ostvarivanje njegove slobode izražavanja time što su mu pripisali, u vezi s intervjuom u kojem kritizira politiku ministra zdravstva, izjave koje nije izrekao i naložili mu plaćanje naknade štete zbog

tih izjava, on se može pozivati na zaštitu iz članka 10. Konvencije. Razlog tome jest činjenica da ako se tvrdnje podnositelja zahtjeva pokažu točnim, naloženo plaćanje naknade štete vrlo bi ga vjerojatno obeshrabilo u iznošenju takvih kritika u budućnosti (vidjeti *mutatis mutandis*, *Lingens protiv Austrije*, 8. srpnja 1986., stavak 44., Serija A br. 103). Sud stoga utvrđuje da je članak 10. Konvencije primjenjiv u ovom predmetu.

40. Iz toga slijedi da se Vladina primjedba na primjenu članka 10. Konvencije mora odbiti.

2. Neiscrpljenost domaćih pravnih sredstava

(a) Tvrdnje strana

41. Pouzdajući se u prethodne tvrdnje o neprimjenjivosti članka 10. Konvencije (vidjeti prethodni stavak 37.), Vlada je nadalje ustvrdila da iako se podnositelj zahtjeva formalno pozvao na taj članak pred domaćim sudovima, njegova glavna tvrdnja pred njima bila je da nije iznio izjave za koje mu je naloženo plaćanje naknade štete. Vladino je stajalište da bi domaća pravna sredstva bila iscrpljena samo da je podnositelj zahtjeva prigovorio da je iznošenjem izjava koristio svoju slobodu izražavanja umjesto da je poricao da ih je on iznio. Međutim, on to nije učinio.

42. Podnositelj zahtjeva osvrnuo se na prethodne tvrdnje o primjenjivosti članka 10. Konvencije (vidjeti prethodni stavak 38.) i ustvrdio da je ispravno iscrpio domaća pravna sredstva time što je prigovorio zbog povrede njegove slobode izražavanja.

(b) Ocjena Suda

43. U pogledu Vladinih tvrdnji (vidjeti prethodni stavak 41.) Sud primjećuje da je njihova tvrdnja o neiscrpljenosti domaćih pravnih sredstava usko povezana s njihovom tvrdnjom o neprimjenjivosti članka 10. Konvencije (vidjeti prethodni stavak 37.). Sud stoga upućuje na svoj prethodni zaključak prema kojem se podnositelj zahtjeva može pozivati na članak 10. Konvencije (prethodni stavak 39.). Nadalje primjećuje da se on pozvao na slobodu izražavanja pred domaćim sudovima (vidjeti prethodne stavke 25. – 26.).

44. Iz toga slijedi da se Vladina primjedba o neiscrpljenosti domaćih pravnih sredstava također mora odbiti.

45. Sud dalje primjećuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije. Također primjećuje da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrđnje strana

(a) Vlada

46. Vlada je ustvrdila da, ako Sud utvrdi da je članak 10. Konvencije primjenjiv u ovom predmetu, će priznati da je došlo do miješanja u slobodu izražavanja podnositelja zahtjeva. Ali u tom slučaju je to miješanje bilo zakonito, imalo je legitiman cilj i bilo je potrebno u demokratskom društvu.

47. Vlada je tvrdila da je presuda kojom se podnositelju zahtjeva nalaže plaćanje naknade štete A.H.-u imala zakonske osnove, točnije članke 154. i 200. Zakona o obveznim odnosima (vidjeti prethodni stavak 28.).

48. Miješanje je imalo legitiman cilj, točnije zaštitu ugleda i prava drugih, tj. u ovom predmetu A.H.-a koji je proglašen žrtvom uvrede i klevete za koju je utvrđeno da snose odgovornost časopis *Imperijal* i podnositelj zahtjeva.

49. U pogledu pitanja je li miješanje bilo „potrebno u demokratskom društvu”, Vlada je istaknula da se podnositelju zahtjeva nije naložilo plaćanje naknade štete zbog njegovih kritika politike ministra zdravstva već zbog naslova članka pod kojim su te kritike objavljene i koji je sadržavao riječ „makinacije”, koja ima negativan prizvuk jer podrazumijeva nečasno i nepošteno ponašanje. Taj vrijednosni sud o postupanju A.H.-a nema osnove ni u kakvim činjenicama, a kamoli činjenicama navedenim u članku. Slično tome, u pogledu drugog članka, podnositelju zahtjeva naložilo se plaćanje naknade štete zbog iznošenja izjava predstavljenih kao činjenice za koje su domaći sudovi utvrdili da su nedvojbeno neistinite. Te izjave predstavljene kao činjenice također su implicirale nečasno i nepošteno ponašanje i stoga su se smatrale klevetom predmetne osobe.

50. U pogledu razmjernosti miješanja, Vlada je naglasila da se za klevetničke izjave podnositelju zahtjeva naložilo plaćanje naknade u iznosu od 30.000 HRK umjesto osude za kazneno djelo: po njezinom je mišljenju visina naknade štete predstavlja umjerenu svotu.

51. Pouzdajući se u mišljenje domaćih sudova (vidjeti prethodni stavak 20.) Vlada je nadalje ustvrdila da ako je podnositelj zahtjeva bio svjestan da obavljene informacije nisu točne, moglo se očekivati da će tražiti časopis *Imperijal* da objavi demanti, što on nije učinio.

52. Imajući u vidu prethodno navedeno, Vlada je tvrdila da presude domaćih sudova u ovom predmetu ne predstavljaju povredu članka 10. Konvencije.

(b) Podnositelj zahtjeva

53. Podnositelj zahtjeva nije se složio. Ostao je pri svojoj tvrdnji da nije imao namjeru uvrijediti A.H.-a u njegovom privatnom niti profesionalnom svojstvu (kao liječnika). Upravo suprotno, slobodno je izrazio svoja viđenja, mišljenja i vrijednosne sudove o stanju zdravstva u Hrvatskoj. Unatoč tome,

kažnjen je zbog iznošenja kritika i iskazivanja svog neslaganja s politikom razvoja zdravstva koju je zagovarao A.H.

54. Podnositelj zahtjeva posebice osporava Vladinu tvrdnju da je iznos naložene naknade za štete bio umjeren. Objasnio je da je uz glavnica od 30.000 HRK morao platiti zakonsku zateznu kamatu u iznosu od 12.169,04 HRK obračunatu na glavnica naknade štete, troškove postupka u iznosu od 23.088 HRK i zakonsku zateznu kamatu obračunatu na glavnica troškova, što ukupno iznosi 74.622,33 HRK (vidjeti prethodni stavak 24.). U tom je trenutku taj iznos bio jednak iznosu od 10.000 eura. Budući da je u to doba podnositelj zahtjeva već bio umirovljen i da je predmetni iznos premašivao njegov godišnji dohodak, nije se moglo tvrditi da je svota koju je platio bila umjerena.

55. U pogledu Vladine tvrdnje da je trebao poreći objavljene klevetničke izjave kao netočne (vidjeti prethodni stavak 51.), podnositelj zahtjeva tvrdio je da sukladno članku 31. stavku 2. Zakona o javnom priopćavanju (vidjeti prethodni stavak 29.) nije ih trebao poreći on već A.H.

2. Ocjena Suda

(a) Pitanje miješanja

56. S obzirom na prethodni zaključak da se podnositelj zahtjeva može pozivati na članak 10. Konvencije u ovom predmetu (vidjeti prethodne stavke 43. – 44.), Sud smatra da presuda Općinskog suda u Zagrebu od 21. svibnja 2003. (kako je ispravljena odlukom od 12. srpnja 2005.) koja je potvrđena presudom Županijskog suda u Zagrebu od 8. studenog 2005. i kojom se nalaže podnositelju zahtjeva da zajedno s trgovačkim društvom izdavačem solidarno isplati A.H.-u 30.000 HRK kao naknadu nematerijalne štete koja je nastala klevetničkim izjavama sadržanim u naslovu prvog članka i drugom članku, i da plati 23.088 HRK na ime troškova, predstavlja miješanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja.

(b) Zakonitost i legitiman cilj

57. Sud također prihvaća da je miješanje „propisano zakonom”, prvenstveno člancima 154. i 200. Zakona o obveznim odnosima (vidjeti prethodni stavak 28.) i da je imalo legitiman cilj s obzirom na to mu je namjera bila zaštita ugleda ili prava drugih u smislu članka 10. stavka 2. Konvencije. Nakon utvrđivanja da je miješanje u slobodu izražavanja podnositelja zahtjeva u ovom predmetu bilo zakonito i imalo legitiman cilj, jedino pitanje koje Sud mora razriješiti jest je li to miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu”.

(c) „Nužno u demokratskom društvu“*(i) Mjerodavna načela*

58. U tom smislu, iz prakse Suda proizlaze sljedeća opća načela (vidjeti primjerice *Europapress Holding d.o.o. protiv Hrvatske*, br. 25333/06, stavak 54., 22. listopada 2009.):

„(a) Test nužnosti u demokratskom društvu zahtijeva od Suda da utvrdi je li miješanje kojemu se prigovara bilo u skladu s neodgodivom društvenom potrebom. Države potpisnice imaju određenu slobodu procjene postojanja takve potrebe, no to dolazi zajedno s europskim nadzorom koji obuhvaća i zakonodavstvo i odluke donesene u skladu s njim, uključujući i odluke neovisnih sudova. Sud je stoga ovlašten donijeti konačnu odluku o tome je li „ograničenje“ sukladno sa slobodom izražavanja koja je zaštićena člankom 10.

(b) Zadatak Suda pri ostvarivanju svoje nadzorne funkcije nije zauzeti mjesto nadležnih domaćih sudova već radije na temelju članka 10. ocijeniti odluke koje su sudovi donijeli temeljem svoje slobodne ocjene. To ne znači da je nadzor ograničen na utvrđivanje je li tužena država svoje diskrecijske ovlasti koristila razumno, pažljivo ili u dobroj vjeri; ono što Sud mora učiniti je razmotriti miješanje kojemu se prigovara u kontekstu slučaja u cjelini, uključujući sadržaj primjedbi protiv podnositelja i kontekst u kojem su te primjedbe iznijete ...

(c) Posebice, Sud mora utvrditi jesu li razlozi koje su navela državna tijela kako bi opravdala miješanje relevantni i dovoljni te je li poduzeta mjera bila razmjerna legitimnim ciljevima. Pritom, Sud se mora uvjeriti da su državna tijela, temeljem prihvatljive procjene relevantnih činjenica, primijenila standarde koji su bili u skladu s načelima sadržanima u članku 10. ...

(d) Prilikom ocjenjivanja razmjernosti miješanja, treba stvoriti razliku između izjava o činjenicama i vrijednosnih prosudbi. Dok se postojanje činjenica može dokazati, istinitost vrijednosnih prosudbi nije dokaziva iako mora postojati dostatna činjenična osnova koja ih podržava, u suprotnom će se smatrati pretjeranima (Id., § 76). Stoga, razlika između činjenica i vrijednosnih prosudbi leži u količini činjeničnih dokaza koje je potrebno utvrditi ... Drugim riječima, dok je zahtjev za dokazivanje istinitosti vrijednosne prosudbe gotovo nemoguće ispuniti te time dolazi do kršenja članka 10. ..., zahtjev da se u skladu s razumnim standardom dokazivanja dokaže da je izjava o činjenicama substancijalno istinita nije u suprotnosti s člankom 10. Konvencije ...

(e) Priroda i ozbiljnost nametnute sankcije također su čimbenici koje treba uzeti u obzir prilikom ocjenjivanja razmjernosti miješanja na temelju članka 10. Konvencije ... Temeljem Konvencije, dosuđivanje naknade štete zbog klevete mora biti u razumnom odnosu razmjera s pretrpljenim narušavanjem ugleda ...“

59. S obzirom na posebne okolnosti u ovom predmetu, Sud primjećuje da su domaći sudovi prvo utvrdili da je samo trgovačko društvo izdavač odgovorno za objavljivanje tri predmetna članka u svom tjedniku *Imperijal* i naložili mu da plati A.H.-u 50.000 HRK kao naknadu nematerijalne štete proizašle iz povrede njegova ugleda (vidjeti prethodne stavke 14. – 15.). Međutim, ti su sudovi kasnije utvrdili da je podnositelj zahtjeva također odgovoran za dva od ta tri članka i naložili mu da zajedno s trgovačkim društvom izdavačem solidarno plati A.H.-u 30.000 HRK od prethodno navedenih 50.000 HRK za nematerijalne štete (vidjeti prethodne stavke 18. i

22. – 23.). Štoviše, utvrđeno je da je podnositelj zahtjeva odgovoran (solidarno s trgovačkim društvom izdavačem) za činjenicu što je riječ „makinacije” upotrijebljena u naslovu prvog članka za opis A.H.-ova postupanja, kao i za dvije klevetničke izjave koje je navodno iznio tijekom telefonskog razgovora s dr. I.V.-om čiji je sadržaj objavljen u drugom članku. S obzirom na to da je podnositelj zahtjeva tvrdio da u tom intervjuu nije upotrijebio riječ „makinacije”, da nije autorizirao objavljivanje predmetnog telefonskog razgovora i da drugi članak nije ispravno predstavio sadržaj tog razgovora, Sud prvo mora utvrditi prelazi li odštetna odgovornost podnositelja zahtjeva u ovom predmetu njegove riječi (vidjeti prethodni stavak 39.).

(ii) Prvi članak

60. U prvom članku, zapravo intervjuu s podnositeljem zahtjeva, on je kritizirao politike A.H.-a koji je u to doba bio ministar zdravstva. U pogledu tog članka domaći su sudovi utvrdili da je podnositelj zahtjeva (i trgovačko društvo izdavač solidarno) odgovoran za štetu samo zbog uporabe riječi „makinacije” kako bi se opisalo A.H.-ovo postupanje u naslovu članka. Točnije, sudovi su utvrdili da je podnositelj zahtjeva odgovoran za narušavanje A.H.-ova ugleda unatoč činjenici da nije upotrijebio pobijani izraz u intervjuu i iako je bilo jasno da je naslov, za koji je isključivo odgovoran glavni urednik u skladu s člankom 14. stavkom 3. Zakona o javnom priopćavanju (vidjeti prethodni stavak 29.), osmislio novinar koji je intervjuirao podnositelja zahtjeva. Utvrdili su da je dostatno to što je podnositelj zahtjeva u svom iskazu pred sudom prihvatio naslov (vidjeti prethodni stavak 19.).

61. Sud smatra da je taj zaključak domaćih sudova teško održiv. Sud smatra da je jedna stvar opisati nečije postupanje kao „makinacije” u tisku, a sasvim je druga složiti se u sudnici s takvim opisom kada ga osmisli i objavi u tisku netko drugi. Sud je svjestan da se pod određenim okolnostima klevetanje nekoga ili ponavljanje ranijih klevetničkih izjava u sudnici može shvatiti kao zaseban razlog za tužbu zbog klevete. Međutim, u ovom su predmetu razlog za tužbu bile izjave podnositelja zahtjeva za medije, a ne one koje je iznio pred prvostupanjnskim sudom u popratnom građanskom postupku. Točnije, domaći sudovi tvrdili su da je podnositelj zahtjeva odgovoran za štetu jer se u naslovu članka upotrijebila riječ „makinacije” kako bi se opisalo A.H.-ovo postupanje, a ne zato što se podnositelj zahtjeva naknadno složio s tim opisom na raspravi pred prvostupanjnskim sudom (vidjeti prethodni stavak 23.). U takvim okolnostima, što je već Sud prethodno napomenuo (vidjeti prethodni stavak 60.), u skladu s člankom 14. stavkom 3. Zakona o javnom priopćavanju, odgovornost za riječi u naslovu članka snosi isključivo glavni urednik časopisa, a ne podnositelj zahtjeva.

62. Stoga se u pogledu naslova prvog članka ne može reći da su razlozi koje su naveli domaći sudovi za proglašavanje podnositelja zahtjeva odgovornim (solidarno s trgovačkim društvom izdavačem) za narušavanje

A.H.-ova ugleda „relevantni i dostatni” da bi opravdali miješanje u njegovu slobodu izražavanja. Suprotno tome, proglašavanjem podnositelja zahtjeva odgovornim za naslov prvog članka ti su sudovi utvrdili da opseg njegove odgovornost za klevetu prelazi njegove riječi.

(iii) *Drugi članak*

63. Drugi je članak sadržavao isječke iz telefonskog razgovora između podnositelja zahtjeva i glavnog tajnika njegove političke stranke, dr. I.V.-a, u kojem je podnositelj zahtjeva navodno izjavio da se od javnosti krije da je A.H. član deset nadzornih odbora i da za to prima visoku naknadu. U tom je razgovoru podnositelj zahtjeva također navodno optužio A.H.-a da mu je prijetio da neće postati profesor dok god je A.H. ministar. Domaći sudovi utvrdili su da su ti navodi neistiniti i klevetnički. Međutim, imali su poteškoće u utvrđivanju, s potrebnim stupnjem sigurnosti, je li podnositelj zahtjeva doista iznio te navode i ako jest, je li autorizirao objavljivanje članka. Podnositelj zahtjeva oboje je poricao. Sudovi su utvrdili isključivo na temelju iskaza novinara *Imperijala* koji je intervjuirao podnositelja zahtjeva da je podnositelj zahtjeva prepričao sadržaj telefonskog razgovora novinaru upravo zato da bi ga on mogao objaviti. Oni su stoga utvrdili da je podnositelj zahtjeva (solidarno s trgovačkim društvom izdavačem) odgovoran za narušavanje A.H.-ova ugleda. Domaći sudovi također su utvrdili da čak i ako su dvije klevetničke izjave bile izmišljotina novinara, to ne bi moglo osloboditi podnositelja zahtjeva od odgovornosti s obzirom na to da ih nije poricao niti tražio časopis da objavi demanti iako je znao da članak sadrži neistine (vidjeti prethodni stavak 20.).

64. U pogledu pitanja je li podnositelj zahtjeva autorizirao objavljivanje sadržaja njegovog telefonskog razgovora s dr. I.V.-om, Sud primjećuje da je Županijski sud u Zagrebu u svojoj odluci od 30. travnja 2002. utvrdio da predmetnim informacijama po prirodi nije potrebna autorizacija (vidjeti prethodni stavak 15.). Sud stoga utvrđuje da pitanje autorizacije u ovom predmetu nije važno za ispitivanje je li se dogodila povreda prava podnositelja zahtjeva na slobodu izražavanja.

65. U pogledu pitanja odražava li drugi članak ono što je podnositelj zahtjeva rekao tijekom predmetnog telefonskog razgovora, Sud smatra iz razloga navedenih u nastavku da bi se ovo pitanje trebalo razmotriti zasebno za svaku klevetničku izjavu. U vezi s tim, Sud ponavlja da je svjestan supsidijarne naravi svoje uloge te da mora biti oprezan kada je riječ o preuzimanju uloge prvostupanjskog suda koji utvrđuje činjenice, kada je to neizbježno zbog okolnosti posebnog slučaja. Zadatak Suda nije da činjeničnu ocjenu domaćih sudova zamjeni vlastitom i opće je pravilo da je na tim sudovima da ocijene dokaze. Iako Sud nije vezan saznanjima domaćih sudova, u normalnim bi okolnostima bili potrebni uvjerljivi elementi da Sud odstupi od činjenica koje su utvrdili domaći sudovi (vidjeti *Europapress Holding d.o.o.*, prethodno naveden, stavak 62.). Međutim, utvrdio je da takvi elementi postoje u predmetima u kojima se odluke

domaćih tijela ne temelje na „prihvatljivoj ocjeni relevantnih činjenica” i sukladno tome utvrdio je povrede, primjerice, članka 10. (vidjeti *Chemodurov protiv Rusije*, br. 72683/01, stavci 28. – 29., 31. srpnja 2007.), članka 11. (vidjet *Alekseyev protiv Rusije*, br. 4916/07, 25924/08 i 14599/09, stavci 86. – 88., 21. listopada 2010.) i čak članka 6. stavka 1. (vidjeti *Khamidov protiv Rusije*, br. 72118/01, stavci 170. – 175., 15. studenog 2007.).

(α) U pogledu navodne izjave podnositelja zahtjeva o članstvu A.H.-a u nadzornim odborima

66. U pogledu navodne izjave podnositelja zahtjeva o članstvu A.H. u deset nadzornih odbora i primanju visoke naknade za to, nakon usporedbe teksta te izjave kako je objavljena u *Imperijalu* (vidjeti prethodni stavak 9.) i iskaza podnositelja zahtjeva pred prvostupanjskim sudom (vidjeti prethodne stavke 12. i 17.) Sud utvrđuje da su domaći sudovi s pravom smatrali da je podnositelj zahtjeva doista iznio takvu izjavu tijekom telefonskog razgovora s dr. I.V.-om i da je ona ispravno prenesena u drugom članku. Naime, u svom iskazu pred prvostupanjskim sudom podnositelj zahtjeva priznao da je je tijekom predmetnog telefonskog razgovora spomenuo članstva u deset nadzornih odbora i primanje naknade za to. Dok je istina da je tvrdio da pritom nije spomenuo A.H.-a, on je po vlastitom priznanju dodao da je spomenuo ministra zdravstva, a A.H. je u to doba bio ministar zdravstva (vidjeti prethodni stavak 17.). Stoga ne postoje elementi koji bi naveli Sud da odstupi od zaključka domaćih sudova da je podnositelj zahtjeva doista iznio predmetnu izjavu i da je ona ispravno prenesena u drugom članku. Taj se zaključak stoga temelji na prihvatljivoj ocjeni relevantnih činjenica.

67. Sud nadalje prihvaća stajalište domaćih sudova da je optuživanje A.H.-a da je član deset nadzornih odbora i da za to dobiva visoku naknadu činjenična izjava za koju se pokazalo da je netočna. Sud se također slaže s domaćim sudovima da je predmetna izjava doista klevetnička jer implicira da je A.H. nepropisno izvukao financijsku korist iz svog političkog položaja (vidjeti prethodni stavak 20.).

68. Posljedično, budući da odgovornost podnositelja zahtjeva nije prelazila njegove riječi i budući da je predmetna izjava bila netočna i klevetnička, u pogledu te izjave Sud smatra da su razlozi koje su naveli domaći sudovi za proglašavanje podnositelja zahtjeva odgovornim (solidarno s trgovačkim društvom izdavačem) za narušavanje A.H.-ova ugleda bili „relevantni i dostatni” da bi opravdali miješanje u njegovu slobodu izražavanja.

(β) U pogledu izjave podnositelja zahtjeva o navodnim prijetnjama A.H.-a njegovom profesionalnom napredovanju

69. U pogledu izjave podnositelja zahtjeva o prijetnjama A.H.-a da nikad neće postati profesor, Sud primjećuje da postoji znatna nesukladnost teksta te izjave kako je objavljena u *Imperijalu* (vidjeti prethodni stavak 9.) i

iskaza podnositelja zahtjeva pred prvostupanjskim sudom (vidjeti prethodne stavke 12. i 17.). Točnije, podnositelj zahtjeva izjavio je u svom iskazu da je tijekom telefonskog razgovora s dr. I.V.-om doista spomenuo A.H.-ove prijetnje da nikad neće postati profesor (vidjeti prethodne stavke 12. i 17.), no u tom iskazu ništa ne navodi na zaključak da je podnositelj zahtjeva time rekao da je A.H. pritom upotrijebio riječi „dok god sam ja ministar” kako je navedeno u drugom članku. Važno je utvrditi je li podnositelj zahtjeva rekao da mu je A.H. zaprijetio upravo tim riječima ili ne, jer je odgovor na to pitanje odlučujući za pitanje može li se izjava podnositelja zahtjeva smatrati činjeničnom izjavom ili vrijednosnim sudom. U vezi s tim, Sud ponavlja da izvlačenje zaključaka na temelju postojećih činjenica, kao što je primjerice pripisivanje ili dodjeljivanje motiva ili namjera nečijem ponašanju, općenito podrazumijeva iznošenje mišljenja i stoga je sličnije vrijednosnim sudovima (vidjeti *Nilsen i Johnsen protiv Norveške* [VV], br. 23118/93, stavak 50., ECHR 1999-VIII). Stoga ako je podnositelj zahtjeva u predmetnom telefonskom razgovoru rekao dr. I.V.-u da mu je A.H. prijetio riječima „*dok god sam ministar*”, njegova bi se izjava smatrala činjeničnom izjavom, a samim time mogla bi se i dokazati. S druge strane, ako je podnositelj zahtjeva tijekom razgovora svom sugovorniku spomenuo A.H.-ove prijetnje bez navođenja pobijanog izraza, njegova bi se izjava smatrala vrijednosnim sudom. Ako je riječ o drugom slučaju, ne može ga se kriviti ako je shvatio ono što mu je A.H. rekao na okruglom stolu o zdravstvu dana 15. listopada 1996. kao prijetnju, jer s obzirom na zapisnik tog okruglog stola (vidjeti prethodni stavak 13.) Sud smatra da je imao dovoljno činjenica koje potkrepljuju to uvjerenje.

70. Iz presuda domaćih sudova može se zaključiti da su oni utvrdili da je utvrđeno da je podnositelj zahtjeva tijekom predmetnog telefonskog razgovora doista rekao svom sugovorniku da mu je A.H. prijetio da neće postati profesor dok god je A.H. ministar, i stoga su smatrali izjavu podnositelja zahtjeva činjeničnom izjavom koju on naknadno nije uspio dokazati (vidjeti prethodni stavak 20.). Međutim, imajući u vidu važnost načela da odgovornost pojedinca za klevetu ne smije prelaziti njegove ili njezine riječi, kao i mogući averzivni učinci koje kršenje tog načela može imati na slobodu izražavanja (vidjeti prethodni stavak 39.), Sud utvrđuje da postoje uvjerljivi elementi koji ga navode da odstupa od činjenica koje su utvrdili domaći sudovi u ovom predmetu. Prvo, iz zaključka domaćih sudova da je podnositelj zahtjeva prepričao sadržaj telefonskog razgovora novinaru kako bi ga on mogao objaviti nužno ne slijedi da ga je novinar ispravno prenio. Budući da dr. I.V. i troje drugih svjedoka nisu mogli potvrditi da je podnositelj zahtjeva upotrijebio pobijani izraz i budući da je podnositelj zahtjeva kategorički poricao da je to učinio, čini se da se u nedostatku drugih dokaza (primjerice zvučni zapis predmetnog telefonskog razgovora ili naknadne rasprave podnositelja zahtjeva i novinara) ovaj zaključak temelji isključivo na iskazu novinara čija je vjerodostojnost upitna s obzirom na to da je on očito imao koristi od dokazivanja da je točno ono

što je objavio. Prihvaćanje činjenica koje su utvrdili domaći sudovi u takvim okolnostima, kao i prihvaćanje da bi tužitelji u predmetima klevete trebali ispuniti tako nizak standard u pružanju dokaza, učinilo bi besmislenim načelo da odgovornost za klevetu ne smije prelaziti nečije riječi. Stoga se njihov zaključak da je tijekom predmetnog telefonskog razgovora podnositelj zahtjeva rekao svom sugovorniku da mu je A.H. prijetio riječima „dok god sam ja ministar” ne temelji na prihvatljivoj ocjeni relevantnih činjenica. Domaći su sudovi slijedom toga pogrešno klasificirali izjavu podnositelja zahtjeva kao činjeničnu izjavu umjesto kao vrijednosni sud čija se vjerodostojnost ne može dokazati. Iako je istina da vrijednosni sudovi mogu biti prekomjerni u nedostatku činjeničnog utemeljenja, Sud je već utvrdio da to nije bio slučaj u ovom predmetu (vidjeti prethodni stavak 69.).

71. Nadalje, u pogledu te izjave Sud također ne može prihvatiti dodatnu tvrdnju u obrazloženju domaćih sudova prema kojoj čak i ako čak je novinar sam izmislio sadržaj telefonskog razgovora, tj. bez dobivanja naknadnog objašnjenja od podnositelja zahtjeva, to ne bi moglo osloboditi podnositelja zahtjeva od odgovornosti s obzirom na to da se od njega moglo očekivati poricanje objavljenih klevetničkih izjava kao netočnih (vidjeti prethodni stavak 20.). Sud nije upoznat sa zakonskom odredbom ili sudskom praksom domaćih sudova koje zahtijevaju od tuženika u predmetima klevete (građanskim ili kaznenim) poricanje ili povlačenje klevetničkih izjava da bi se oslobodili odgovornosti, a Vlada nije dostavila dokaze o njihovu postojanju. Suprotno tome, kako je ispravno istaknuo podnositelj zahtjeva (vidjeti prethodni stavak 50.), upravo je A.H. trebao poreći objavljene klevetničke izjave jer je on bio jedina osoba koja je u ovom predmetu imala pravo na objavljivanje takvog demantija sukladno članku 31. stavku 2. Zakona o javnom priopćavanju.

72. Posljedično, budući da je odgovornost podnositelja zahtjeva u pogledu njegove izjave da mu je A.H. prijetio da neće postati profesor dok god je A.H. ministar prelazila njegove riječi, da on nije imao obvezu poricanja i da je postojalo dovoljno činjenica koje bi ga navele da vjeruje da mu je A.H. doista prijetio, u pogledu te izjave Sud smatra da se razlozi koje su naveli domaći sudovi za proglašavanje podnositelja zahtjeva odgovornim (solidarno s trgovačkim društvom izdavačem) za narušavanje A.H.-ova ugleda, ne mogu smatrati „relevantnim i dostatnim” da bi opravdali miješanje u njegovu slobodu izražavanja.

(iv) Zaključak

73. S obzirom na prethodno navedeno, Sud zaključuje da je miješanje u slobodu izražavanja podnositelja zahtjeva putem presude Općinskog suda u Zagrebu od 21. svibnja 2003. (kako je ispravljena odlukom suda od 12. srpnja 2005.) kojom se nalaže podnositelju zahtjeva plaćanje naknade štete zbog narušavanja A.H.-ova ugleda nije bilo „potrebno u demokratskom društvu” u mjeri u kojoj se ona odnosi na naslov prvog članka i izjavu

podnositelja zahtjeva objavljenu u drugom članku da mu je A.H. prijeto da neće postati profesor.

Prema tome, u ovom je predmetu došlo do povrede članka 10. Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

74. Podnositelj zahtjeva također je prigovorio da je prethodno navedeni građanski postupak bio nepravičan, kao i na njegov ishod. Pozvao se na članak 6. stavak 1. koji glasi kako slijedi:

„Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ... svatko ima pravo na pravičnu ... raspravu ...pred ... sudom...”

75. Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva prigovarao s obzirom na ishod postupka. Međutim, Sud ne može ispitati ishod na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije, osim ako je arbitran. Nadalje, nema dokaza koji pokazuju da sudovi nisu bili nepristrani niti da je postupak bio nepravičan na neki drugi način. Naposljetku, imajući na umu prethodne zaključke sukladne članku 10., Sud ne smatra potrebnim dalje ispitivati do koje bi mjere ovaj zaključak utjecao na pravičnost postupka.

76. Iz toga slijedi da je ovaj prigovor nedopusšten prema članku 35. stavku 3. točki (a) Konvencije kao očigledno neosnovan i da ga treba odbiti na osnovi članka 35. stavka 4. Konvencije.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

77. Članak 41. Konvencije navodi:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarne pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Naknada štete

78. Podnositelj zahtjeva potraživao je 74.622,33 HRK na ime naknade nematerijalne štete što je istovjetno iznosu koji je trebao isplatiti A.H.-u nakon presude Općinskog suda u Zagrebu od 21. svibnja 2003. Također je potraživao 50.000 kuna na ime naknade nematerijalne štete.

79. Vlada je osporila ta potraživanja.

80. U pogledu naknade materijalne štete podnositelja zahtjeva, Sud prvo primjećuje da je potraživana svota istovjetna iznosu naknade štete, troškova postupka i obračunatih zakonskih zateznih kamata koje je zbog klevetanja A.H.-a podnositelj zahtjeva morao isplatiti u izvršenju presude Općinskog suda u Zagrebu od 21. svibnja 2003. Nadalje, Sud ponavlja da presuda kojom se utvrdi povreda nameće tuženoj državi pravnu obvezu okončanja povrede i osiguravanja odštete za njezine posljedice. Ako nacionalno

zakonodavstvo ne osigurava ili djelomično osigurava odštetu, člankom 41. ovlašćuje se Sud da dodijeli oštećeniku odštetu koja se Sudu čini odgovarajućom (vidjeti *Iatridis protiv Grčke* (pravična naknada) [VV], br. 31107/96, stavci 32.- – 33., ECHR 2000-XI). U vezi s tim, Sud primjećuje da prema članku 428.a Zakona o parničnom postupku (vidjeti prethodni stavak 31.) podnositelj zahtjeva može tražiti ponavljanje građanskog postupka u dijelu za koji je Sud utvrdio povredu Konvencije. Budući da je u ovom predmetu utvrdio povredu članka 10. Konvencije u pogledu naslova prvog članka i jedne od dviju izjava podnositelja zahtjeva koje su objavljene u drugom članku (vidjeti prethodni stavak 73.), Sud smatra da je u ovom predmetu najprikladniji način ispravka posljedica te povrede ponavljanje postupka na koji se prigovaralo. Budući da domaće zakonodavstvo osigurava takvu reparaciju, Sud smatra da nema potrebe za dodjeljivanjem naknade materijalne štete podnositelju zahtjeva.

81. S druge strane, Sud utvrđuje da je podnositelj zahtjeva morao pretrpjeti nematerijalnu štetu. Presuđujući na pravičnoj osnovi, Sud mu dodjeljuje 1.500 eura (EUR) po toj osnovi i usto sve poreze koji bi mogli biti obračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdatci

82. Podnositelj zahtjeva također je potraživao 41.348 HRK za troškove i izdatke nastale pred domaćim sudovima i 12.030 HRK¹ za troškove i izdatke nastale pred Sudom.

83. Vlada je osporila ta potraživanja.

84. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je njihova količina razumna. Uzevši u obzir dokumente koje posjeduje i prethodne kriterije u ovom predmetu Sud smatra razumnim dodijeliti svotu od 1.630 EUR² za troškove i izdatke nastale u postupku pred Sudom i usto sve poreze koji bi mogli biti obračunati podnositelju zahtjeva. S druge strane, u odnosu na troškove i izdatke u domaćem postupku, Sud smatra da se oni moraju odbiti s obzirom na to da će podnositelj zahtjeva imati priliku da mu se ti troškovi (ili njihov relevantni dio) nadoknade u postupku ponovljenom po njegovu zahtjevu za ponavljanje (vidjeti prethodni stavak 80. i *Vinčić i drugi protiv Srbije* br. 44698/06, 44700/06, 44722/06, 44725/06, 49388/06, 50034/06, 694/07, 757/07, 758/07, 3326/07, 3330/07, 5062/07, 8130/07, 9143/07, 9262/07, 9986/07, 11197/07, 11711/07, 13995/07, 14022/07, 20378/07, 20379/07, 20380/07, 20515/07, 23971/07, 50608/07, 50617/07, 4022/08, 4021/08, 29758/07 i 45249/07, stavak 65., 1. prosinca 2009.).

¹ Tekst ispravljen 5. studenog 2013. glasi „20.518 HRK”

² Tekst ispravljen 5. studenog 2013. glasi „5.600 (EUR)”

C. Zatezna kamata

85. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrđuje* da je prigovor o slobodi izražavanja dopušten, dok je ostatak zahtjeva nedopušten;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 10. Konvencije;
3. *Presuđuje*
  - (a) da tužena država treba isplatiti podnositelju zahtjeva, u roku od tri mjeseca od datuma kada presuda postane konačna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune po tečajnoj stopi važećoj na dan namirenja:
    - (i) 1.500 EUR (jedna tisuća pet stotina eura), na ime naknade nematerijalne štete, uz sve poreze koji bi mogli biti obračunati;
    - (ii) 1.630 EUR (jedna tisuća šest stotina i trideset eura)³, na ime naknade troškova i izdataka, uz sve poreze koji bi se mogli biti obračunati podnositelju zahtjeva;
  - (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda.
4. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpraćljeno u pisanom obliku dana 19. rujna 2013. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika suda.

Søren Nielsen
Tajnik

Isabelle Berro-Lefèvre
Predsjednica

---

³ Tekst ispravljen 5. studenog 2013 glasi „5.600 EUR (pet tisuća šest stotina eura)”

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

